

**ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ**

Корж Наталія

Запорізький національний технічний університет

Аннотация

Современные подходы в физическом воспитании в высших технических учебных заведениях не могут решить в полной мере множество проблем по формированию ценностного отношения к собственному здоровью у студенческой молодежи. Ценностное отношение к здоровью рассматривается нами как когнитивный, поведенческий, мотивационно-волевой, образовательный компоненты воспитания личности, которое направлено на укрепление здоровья в процессе адаптации к изменению условий в процессе получения высшего образования.

Исследование проводилось на базе Запорожского национального технического университета. В эксперименте приняло участие 260 студентов 1 курса технических специальностей ЗНТУ (82 дев., 178 юн.).

Ключевые слова: ценностное отношение, здоровье, студенты.

Annotation

Current approaches of physical education in higher technical educational institutions cannot fully solve the many problems in the formation of value attitude to their own health of student's youth. Value attitude to health are considered by us as cognitive, behavioral, motivational and volitional, the educational component of personality that is aimed at promoting health in the process of adapting to changing conditions in the process of higher education.

The study was conducted on the basis of Zaporizhzhya National Technical University. In the experiment took part 260 students of ZNTU technical specialties of the first course (82 girls, 178 boys).

Key words: gender value, treatment, students.

Постановка проблеми. Проблема формування здорового способу життя охоплює широкий спектр питань. Але необхідність збереження здоров'я і запобігання його руйнації потребують всебічного та комплексного вивчення всіх можливих форм впровадження в систему освіти засобів формування здорового способу життя [10].

У своїх роботах Р. Абаскалова, Т. Бабенкова вказують на те, що порушення здоров'я мають 80–85% студентів, які навчаються у ВНЗ. Під час здобуття вищої освіти кількість студентів, які відносяться до спеціальної медичної групи, зростає у 2-3 рази, а кількість студентів, які мають порушення постави, досягає 80-90% від загальної кількості студентів [11].

Збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді потребують усвідомлення ними ролі рухової діяльності [6].

Здоровий спосіб життя визначається С. Закопайло як сукупність форм і способів повсякденного культурного життя особистості, що базуються на моральних нормах, цінностях і практичній діяльності, спрямованої на зміцнення адаптивних можливостей організму [7]. М. Власюк розглядає здоровий спосіб життя як комплекс оздоровчих заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я людини, під-

вищення його працездатності, продовження творчого довголіття [3].

Одним із пріоритетних завдань, визначених Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті та Цільовою комплексною програмою "Фізичне виховання – здоров'я нації", є виховання гармонійно розвинутої, морально та фізично здорової особистості, яка відповідально ставиться до власного здоров'я і здоров'я інших як до найвищої індивідуальної і суспільної державної цінності [9].

Метою гендерного виховання є «гендерна вихованість», яка включає когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти. Когнітивний компонент спрямований на формування уявлень про себе як представника певної статі [8, 12].

Розв'язання проблеми формування ціннісного ставлення до здорового способу життя як світоглядної орієнтації студентів вищих технічних навчальних закладів потребує особливої уваги суспільства з боку сім'ї, вищої школи, громадських організацій, закладів охорони здоров'я тощо, що вмотивоване цілою низкою причин: незацікавленість проблемами фізичного виховання молоді в сім'ї; відсутність належного методичного забезпечення навчально-виховного процесу в освітніх закладах; брак упровадження здоров'язбережувальних технологій у вишах [1, 2].

Виходячи з вимог сьогодення, проблема здоров'я та ведення здорового способу життя є актуальною та має яскраво виражений політичний і культурно-ідеологічний характер, потребує дослідження та висвітлення у галузі фізичної культури [5].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилось згідно Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2011 – 2015 р.р. Міністерства освіти,

науки, молоді та спорту України за темою № 3.5 «Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення», номер державної реєстрації № 0111U0-01169.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерна специфікація студентів до здорового способу життя розглядається науковцями у різних аспектах. Так, С. Волкова визначає фактори, що впливають на здоров'я особистості, та зауважує, що у вищих освітніх закладах не приділяють належної уваги і не займаються належним чином вихованням потреби культури здоров'я і як наслідок цього, – не формують у студентів наукового розуміння його суті [4]. Л. Єлькова зробила гендерний аналіз ціннісних орієнтацій студентів 2–4 курсів філії РДСУ м. Анапа щодо ведення здорового способу життя [8].

Мета: Зробити порівняльний аналіз щодо формування ціннісного ставлення до здорового способу життя серед юнаків та дівчат, які навчаються на 1 курсі Запорізького національного технічного університету (ЗНТУ).

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, анкетування, педагогічне спостереження, вивчення досвіду роботи викладачів кафедри фізичного виховання і спорту, методи математичної статистики із застосуванням програми Excel, Statistica – 6; SPSS-20.

Результати дослідження та їх обговорення. Формування ціннісного ставлення студентів технічних спеціальностей до здорового способу життя є необхідною передумовою залучення студентської молоді самостійно займатися фізичною культурою та одним з найважливіших пріоритетних завдань оздоровлення нації.

В експерименті приймали участь студенти 1 курсу технічних спеціальностей ЗНТУ у кількості 260 осіб (82 дів., 178 юн.).

Дослідження дозволило нам визначити та констатувати збільшення кількості першокурсників, звільнених від занять фізичної культури (рис. 1). Якщо у 2011-2012 навчальному році до цієї групи належало 17,9% студентів-першокурсників, у 2012-2013 навчальному році - 24,3%.

Робота з формування ціннісного ставлення до власного здоров'я буде більш ефективна, якщо враховувати особливості конкретної вікової групи і гендерні відмінності.

Найбільш важливу роль і ключовою точкою для зміни у свідомості пріоритетних установок ми відводимо мотивації, в основі якої лежить зміна ціннісного ставлення до занять фізичною культурою. У нашій роботі ми виділяємо такі мотиваційно-ціннісні компоненти способу життя: когнітивний компонент, емоційно-вольовий компонент, поведінковий компонент, освітній компонент [8].

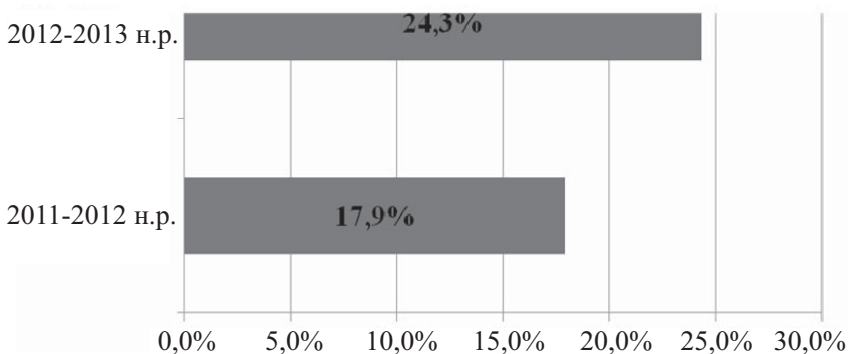

Рис. 1. Збільшення кількості першокурсників, звільнених від занять фізичною культурою з 2011 по 2013 рр.

1. Когнітивний компонент – ми досліджували оцінюючи результати відповідей «Ваше уявлення про дотримання правил здорового способу».

2. Емоційно-вольовий компонент ми розглядали оцінюючи результати відповідей «Причини Які заважають Вам самостійно та регулярно займатись фізичною культурою».

3. Поведінковий компонент оцінювався за результатами відповідей «Як Ви проводите вільний час?».

4. Освітній компонент – ми досліджували, оцінюючи результати відповідей «Мета відвідування занять з ФК».

Аналізуючи когнітивний компонент мотиваційно-ціннісного ставлення до свого здоров'я, ми проаналізували відповіді респондентів блоку «Ваше уявлення про дотримання правил здорового способу життя», які представлені на рис. 2, 4.

Результати опитування (45,1% юн.; 54,6% дів.) вказують, що на думку сучасної молоді, здоровий спосіб життя – це насамперед відмова від шкідливих звичок. Вони вважають: якщо у людини немає поганих звичок, то її автоматично можна вважати цілком здоровою.

Ми бачимо, що студентська молодь (50,4% юн. та 47,2% дів.) досить чітко розуміють і пов'язують здоровий спосіб життя з регулярними заняттями фізичною культурою. В той же час ми можемо відзначити, що: регулярне виконання вправ ранкової гімнастики (27,5% юн. та 29,3% дів.), рухова активність (38,1% юн. та 34,6% дів.) і загартування (28,7% юн.; 25,6% дів.) у студентської молоді усвідомлюється як зовсім інша, окрема галузь від фізичної культури. Тобто фізична культура студентами сприймається тільки як заняття ФК.

Проте дівчата приділяють набагато більшу увагу фізіологічним аспектам здоров'я (самопочуттю,) і вважають, що їх здоров'я

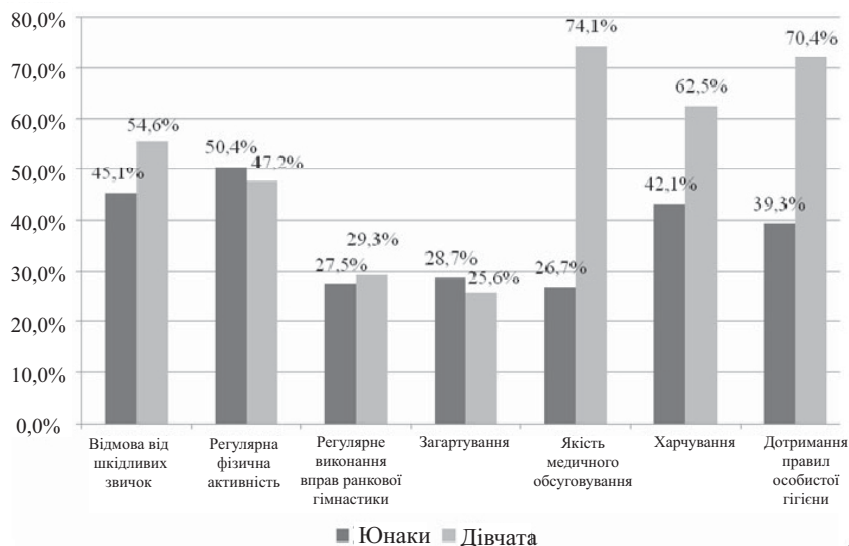

Рис. 2. «Ваше уявлення про дотримання правил здорового способу».

тісно пов'язане з якістю медичного обслуговування (25,7% юн. та 74,1% дів.).

Набагато більший відсоток (43,1% юн.; 62,5% дів.) вважає, що їх здоров'я дуже тісно пов'язане з їх харчуванням і безпосередньо залежить від нього.

Особливе значення студенти (39,3% юн. проти 72,6% дів.) надають дотриманню правил особистої гігієни.

Підсумовуючи усі вказані тенденції, зробимо висновки, що дівчата-студентки технічних спеціальностей повніше усвідомлюють переваги здоров'я (Рис. 4).

Досліджуючи поведінковий компонент за результатами відповідей студентів і студенток на питання «Як Ви проводите вільний час?» (рис. 3.) ми відзначаємо, що відповіді на ряд питань суттєво не відрізняються.

В сукупності з відповідями на попередні питання ми можемо зробити висновок, що і юнаки, і дівчата ще не мають достатнього життєвого досвіду або бажання, щоб найбільш раціонально використовувати своє дозвілля.

Досліджуючи освітній компонент (рис. 5), ми можемо відзначити, що відповіді на ряд питань суттєво не відрізняються, а саме:

1. Розуміння фізичної культури, як фактора покращення здоров'я (64,6% юн.; 69,5% дів.), юнаками і дівчатами сприймається однаково;

2. Один із основних мотивів, який спонукає юнаків і дівчат відвідувати заняття з ФК – це мотив «Отримання заліку з ФК» (62,3% юн.; 64,6% дів.);

«Гарна організація занять» (23,1% юн., 56,1% дів.) та «Покращення самопочуття» (40,1% юн.; 50% дів.). На нашу думку, така різниця у відсотках пояснюється тим, що для юнаків система проведення занять з предмету «Фізичне виховання» не може поповнити дефіцит рухової активності студентів під час навчання;

Узагальнюючи результати розглянутого нами аспекту, маємо відзначити, що сучасна студентська молодь приділяє недостатню увагу фізичній культурі в якості складової їхньої життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності.

Висновки

1. Підсумовуючи усі вказані тенденції різниці в гендерній мотивації можна відзначити, що юнакам більш характерна внутрішня мотивація, спрямована на самовдосконалення.

2. Для дівчат більш характерна зовнішня мотивація, в основі якої лежить отримання задоволення від того враження, яке вони справляють своїм зовнішнім виглядом з елементами повноти фізіологічного комфорту, що приносить їм відчуття впевненості в собі. Здоровий спосіб життя в цьому разі є не самоціллю, а засобом для досягнення власних цілей.

3. Дівчата-студентки трохи повніше усвідомлюють переваги здоров'я. Здоров'я є більш значущою термінальною та інструментальною цінністю для дівчат, ніж для юнаків.

Література

1. Алексеєнко О. Домашнє завдання з фізичного виховання як програма самовідновлення здоров'я / О. Алексеєнко

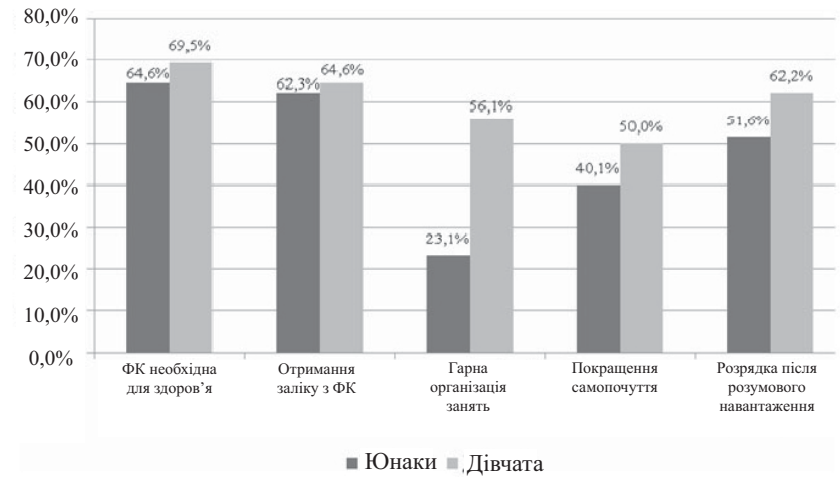

Рис. 5. «Мета відвідування занять з ФК»

// Фізичне виховання в школі. – 2006. – № 6. – С.47-50.
 2. Башавець Н. А. Сохранение здоровья в профессиональной деятельности экономиста: материалы всероссийской на-

учно-практической конференции с международным участием, Санкт-Петербург [“Инновационные технологии профессиональной ориентации и подготовки конкурентоспособного специалиста”], (16 августа 2010 года) / под общ. ред. Е. Н. Барышникова / Н. А. Башавець. – СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2010. – С. 67-70.

3. Власюк Г. Учнівське самоврядування у формуванні здорового способу життя засобами фізичної культури / Г. Власюк // Фізичне виховання в школі. – 2002. – № 2. – С. 38-42.
 4. Волкова С. С. Методика формирования мотивации здорового образа жизни // Материалы Междунар. Конгр. Валеологов и Третьей Всероссийской науч. – практ. Конф. “Педагогические проблемы валеологии”. – 1999. – С.51-53.
 5. Гладошук Олександр Григорович. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Інститут вищої освіти АПН України. — К., 2008. — 233-арк. — Бібліогр.: арк. 186-206.
 6. Зайцев В. П. Формирование оздоровительной культуры студентов в специальном учеб-

Рис. 3. «Як Ви проводите вільний час?»

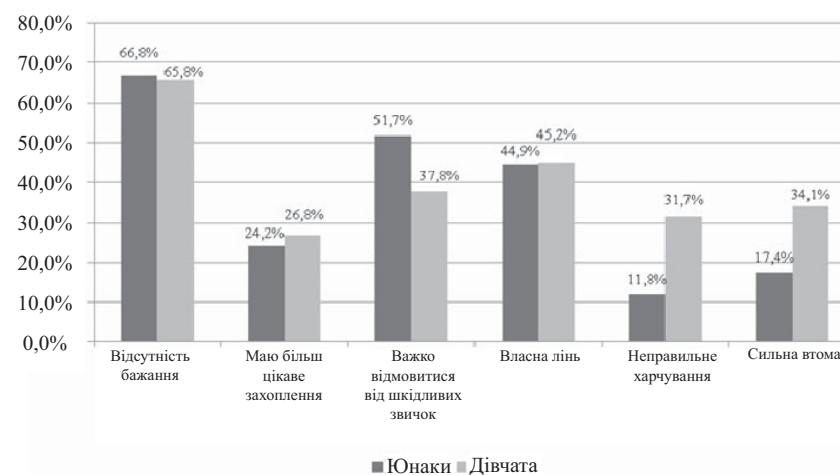

Рис. 4. «Причини, які заважають Вам вести здоровий спосіб життя»

- ном отделении / В.П. Зайцев, С.И. Крамской. – Белгород : Издательство БГТУ, 2003. – 298 с.
7. Закопайло С. Компоненти здорового способу життя старшокласників / С. Закопайло // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 3. – С. 52-53.
8. Л.С. Елькова Гендерные особенности в отношении к здоровому образу жизни студентов вуза // Материалы III междунар. заоч. науч. конф. (г.Чита, декабрь 2011 г.). Т. 2 / Под общ. ред. Г.Д. Ахметовой. – Чита: Издательство “Молодой ученый”, 2011.– С. 20.
9. Національна доктрина розвитку освіти. Указ Президента України 17 квітня 2002 року №347/2002. – Освіта України.- № 33.- 23 квітня 2002.- С.4-6.
10. Солопчук Д. М. Формування здорового способу життя молодших підлітків у позаурочній фізкультурно-спортивній роботі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 „Теорія та методика виховання” / Д. М. Солопчук. – К., 2007. – 20 с.
11. Яременко О. Оцінка ефективності програми “Здоров’я та розвиток молоді” / О. О. Яременко О. Р. Артюр. – К.: 2003 – 2007. – 93 с.
12. Vyhov Svetlana. Upbringing of boys and girls: historical aspect (From pre-Christian period up to the Middle Ages) // Teachers and Health. – 6. Ed. Even Shulka. Paido. Brno. – 2004. – P. 563–568.

